

Klimakrisen set fra Gentofte 3:5

-Vand fra oven, fra neden og fra siden

Kursiv - speak

Fed: Maria Maarbjerg

Sort: Arne Kristensen eller Liselotte Ludvigsen

Blå kursiv: cleansound

Arne Kristensen: Vand er en klimaudfordring i Gentofte, fordi der falder mere regn, og det falder mere pludseligt, og Gentofte har meget af sin bebyggelse liggende på områder, der tidligere var vådområder.

Maria Maarbjerg: Det her var Arne Kristensen fra vandselskabet Novafos. Jeg hedder Maria Maarbjerg, og du lytter til tredje afsnit af "Klimakrisen set fra Gentofte" - en podcast fra Gentofte Kommune.

Klimakrisen er et globalt problem, der i høj grad både bliver skabt og løst lokalt. Derfor har vi lagt et forslag til en ny plan frem for klimaet i Gentofte. Den hedder Klimaplan 2050 og sætter retningen for, hvordan vi i Gentofte skal nå et mål om 90% reduktion af CO₂-udledningen i 2030 og CO₂-neutralitet allersnarest i 2050. Klimaplanen sætter også kursen for, hvordan vi gør vores kommune robust over for de klimaforandringer, vi mærker lokalt i dag - og kommer til at mærke endnu mere i fremtiden.

Der kommer flere skybrud i Gentofte, grundvandet kommer til at stå højere mange steder, havet stiger - og det gør temperaturen også. Den største udfordring på kort sigt er det vand, der kommer fra oven. Der kommer oftere oversvømmelser og overløb fra kloakken, fordi der ikke er plads til både regnvand og spildevand i rørene, når der kommer meget regn på kort tid.

I det her afsnit bliver vi klogere på, hvorfor vand er en klimaudfordring i Gentofte, og hvad vi gør ved det. Udover Arne Kristensen fra Novafos skal vi også møde Liselotte Ludvigsen fra Gentofte Kommune.

Liselotte Ludvigsen: Jeg hedder Liselotte Ludvigsen, og jeg arbejder i Natur og Miljø i Gentofte Kommune. Der arbejder jeg bredt med vand og natur, jordforurening, spildevand og forskellige miljøforhold.

Arne Kristensen: og jeg hedder Arne Kristensen. Jeg arbejder i Novafos. Det er et forsyningsselskab, der sørger for at forsyne og fjerne vand i ni nordsjællandske kommuner, hvoraf Gentofte Kommune er den ene. Jeg er teamleder og kommunekoordinator og har blandt andet ansvaret for at planlægge afløbs- og klimaprojekter i Gentofte Kommune.

Maria Maarbjerg: Hvad er det med det vand der? Hvorfor er vand en klimaudfordring i Gentofte?

Arne Kristensen: Vand er en klimaudfordring i Gentofte, fordi nogle gange er der for meget af det. Det er et stigende problem, fordi der falder mere regn, og det falder mere pludseligt, og Gentofte har meget af sin bebyggelse liggende på områder, der tidligere var vådområder.

Maria Maarbjerg: Hvad er det for nogle typer vand er udfordrende i Gentofte?

Arne Kristensen: Det som jeg tager mig mest af som forsyningsselskab er det vand, der falder fra oven. Regnen som falder i stigende mængder og også kraftigere, når den falder. Den bevirker, at det terræn, vi kalder grundvand kommer til at stå højere, så generelt er mange grunde blevet vådere. Det er sådan de store regnmængder. Den korte intense regn betyder, at kloakkerne har svært ved at lede det væk igen. På den måde kan vandet stige op i folks huse og kældre. Det der skulle give liv - vandet - det bliver lige pludselig til et problem.

Maria Maarbjerg: De fleste kvarterer i Gentofte Kommune har en del år på bagen, og det betyder, at store dele af kloaksystemet under byen har haft 100 års jubilæum eller er tæt på det. Derfor er rørene er lagt efter andre normer end dem, der gælder i dag - og de er beregnet til andre regnmængder. Jeg spørger Arne, hvordan byen har ændret sig siden kloaksystemet blev etableret i starten af 1900-tallet?

Arne Kristensen: Udover at der er kommet flere huse, og der dermed er mere vand, der skal ledes væk, fordi der ikke kan sive så meget ned i jorden, så har det også ændret sig ved, at der er kommet flere og flere belægningsfliser og andet som er blevet mere og mere brugt gør, at vandet ikke kan komme væk, når det falder. Derfor skal der større og større mængder ned i kloakkerne, og de bliver mere og mere belastede. Og det er så den trend, der er blevet værre og værre de seneste 30 år. Der er kommet flere og flere flisebelægningsfliser.

Maria Maarbjerg: Hvad sker der så, når kloakken bliver overbelastet?

Arne Kristensen: Først så forsøger det jo at komme ned i kloakken, og så når det er nede i kloakken, så kan der til sidst ikke være mere i rørene. Og når der ikke kan være mere i rørene, så kan det begynde at stige op i folks huse, og der kan komme oversvømmelser. Og når man så kommer lidt længere ned i systemet, hvor det skal ledes videre til et rensningsanlæg, så er kapaciteten til rensningsanlægget ikke så stort, så det kan komme videre til rensningsanlægget og så løber det ud de steder, som man har indrettet til ikke at få så mange oversvømmelser. Så løber det ud som overløb ved blandt andet Øresundskysten, så man skal også se det som en historisk udvikling i, at man er blevet mere opmærksom på det, at der kommer overløb ved kysten. Tidligere ledte man al vand ud ved kysten, nu leder man kun det ud, der kommer når det regner meget.

Maria Maarbjerg: Og så kommer der rødt flag, og det er vi jo ikke meget for.

Arne Kristensen: Nej, så kommer der rødt flag, men alternativet er bare værre, og det er jo, at hvis ikke det skal løbe ud ved kysten, så løber det ind i folks huse, og derfor sørger man for, at det kan aflastes ved kysten. Det er simpelthen de to ting, man har at vælge imellem.

Maria Maarbjerg: På grund af klimaforandringerne ser det ud til at problemet med overløb og oversvømmelser i Gentofte bliver større i fremtiden. Derfor vil Gentofte Kommune ligesom mange andre kommuner adskille regnvand fra spildevand i afløbssystemet, så det kommer til at løbe i hver sine rør.

Det betyder, at alle grundejere i fremtiden skal sørge for at alt regnvandet på deres grund havner i en ny regnvandsledning, som vandselskabet Novafos lægger i vejene. Det er et stort projekt, hvor der skal graves meget over mange år. Faktisk er det først i 2050, at spildevand og regnvand vil være blevet adskilt i hele kommunen.

Liselotte Ludvigsen: Det man som borger skal gøre er at håndtere sit regnvand og spildevand i to systemer også inde på egen grund. Fordi det nytter ikke noget, at det kun er på offentlige arealer og på vejene, at man skiller regnvand og spildevand. Så vi skal simpelthen have al regnvand med.

Det bliver obligatorisk for alle grundejere, at man skal separere inden på egen grund. Det vil sige, at man enten skal lave et system, hvor man leder regnvandet ud til regnvandsledningen ude i vejen. Det kan man gøre ved underjordiske løsninger, man kan også, hvis terrænforholdene er til det på grunden, lave en rende - et overflade-system, som gør at man kan lede regnvandet overfladisk ud til regnvandsristen ude i vejen, og endelig hvis der er mulighed for det, kan man også håndtere regnvand på egen grund ved at nedsive det. Det gør så, at der skal være særlige gunstige forhold for det og at grundvandet ikke står for højt på grunden, så det er ikke alle, der ville kunne gøre det.

Maria Maarbjerg: Hvorfor kan det ikke gå lidt hurtigere? Det er jo så træls med det her overløb til Øresund.

Liselotte Ludvigsen: Det ville være fantastisk, hvis man lige kunne klare det med et snuoptag, men for at vi skal lave fuld separering, så skal der jo laves nye regnvandsledninger i vejene, og det er simpelthen i alle vejene i Gentofte Kommune. Det siger selvfølgelig sig selv, at det er et kæmpe infrastruktur-projekt, vi har gang i. Og jeg vil sige, at af hensyn til fremkommeligheden i kommunen duer det ikke at man graver op på en og samme tid. Og slet ikke hvis ens nabokommuner gør det samme. Fordi som man ved med andre større anlægsprojekter, skal man jo finde alternative veje at komme frem på. Så der er både et kapacitetsproblem i overhovedet at finde bemanning til at skulle lave så kæmpe et projekt på en og samme gang, og plus der er noget omkring fremkommeligheden.

Maria Maarbjerg: Separate regnvandsledninger skal altså hjælpe os væk fra vand i kælderen og røde flag ved Øresund.

Men ændrede nedbørsmønstre og stigende temperaturer har også betydning for levevilkårene for planter og dyr. Natur og biodiversitet er tæt koblet til arbejdet med klimatilpasning, så naturområderne bliver godt rustet til at trives i fremtidens klima.

Liselotte Ludvigsen: Så der hvor der vil være rigtig god synergi, det er jo netop at udvikle på naturindholdet rundt omkring i vores by samtidig med, at vi håndterer vores regnvand. Kigger vi på vores naturområder kunne de måske have gavn af at få noget mere regnvand for eksempel og så samtidig gøre at naturområderne ikke lider af tørst. Det er i virkeligheden lidt grotesk, at nogle områder er ved at gå til fordi de bliver tørlagte, når vi har en masse regnvand vi rigtig gerne vil håndtere.

Maria: Det må du lige forklare - vi får mere og mere vand i kommunen og det bliver et problem, men samtidig er der nogle naturområder, som bliver mere og mere tørre? Hvorfor det?

Liselotte Ludvigsen: Det hænger jo igen sammen med klimaforandringerne. Nogle steder kan vi se, der udtørres naturområder samtidig med, at der er andre områder, som bliver mere og mere våde. På den måde giver det jo rigtig god mening, at vi prøver at balancere tingene og skabe bedre natur ved at lede regnvand de steder hen, hvor det giver mening.

Maria: Hvad er det for områder i Gentofte, hvor man kunne lede regnvandet hen, fordi de er ved at tørre ud?

Arne Kristensen: Det er sådan noget som Bernstorffsparken og Charlottenlund Skov. Det er nok de to største områder, hvor det vil være muligt at lede vand til. Specielt i Charlottenlund Skov, der er i hvert fald også en interesse i at få genskabt en bæk. Jeg tror, den hedder Maltes Bæk. Den har tidligere været der, og har været forsvundet i forbindelse med, at man har lavet park osv. Så der er nogle muligheder, og dem vil vi meget gerne have.

Maria Maarbjerg: Hvad mener du er de største udfordringer ved at håndtere klimaforandringerne i Gentofte?

Arne Kristensen: Jamen når jeg sådan ser både på den korte og den lidt længere bane, så er det jo hele problematikken med at få delt regn og spildevand ad. At det også skal foregå på alle private grunde. Der er man jo inde og røre ved private folks ejendomsret. Vi er hele tiden blevet påduttet at vi skulle have flere skraldespande for at dele vores affald, nu skal man også til at dele sit vand i forskellige ting. Og det vil have en økonomisk omkostning i første - på sigt tror, jeg de fleste vil synes, at det er meget godt fordi man mindsker risikoen for at få oversvømmelser, men mange vil se det som besværligt fordi - 'hvorfor nu det'? 'Hvorfor skal jeg nu også gøre noget ved det'? Men der er en stigende bevidsthed blandt mange, at det er noget, som man er nødt til at gøre, og klimaforandringer koster penge. Det kan godt være at der falder mere vand, og at det kommer i stigende mængder, men der er også lange tørkeperioder, og derfor så får man nogle meget lange tørre perioder, og så når der så endelig falder regn, så kommer det på fuld knald, og så strømmer det måske endnu mere af, fordi så er der slet ikke noget, der kan intet trænge ned fordi jorden er blevet så hård. så de planter vi skal have skal både kunne tåle vand og tørke, der hvor vandet skal ledes hen. Og man ikke bare lede det til Øresund lige med det samme alt sammen.

Maria Maarbjerg: Får vi andet ud af klimatilpasningen end bøl og besvær, Liselotte?

Liselotte Ludvigsen: Det gør vi forhåbentlig. For det første så vil jeg sige, at det her med at få reduceret overløbene og over tid og frem mod 2050 helt fjerne overløbene - det må vi jo sige er noget, der kommer os alle sammen til gode. Det vil også påvirke badevandskvaliteten osv. Så det synes jeg da er et kæmpe plus. Derudover, som Arne også er inde på, når vi klimatilpasser har vi jo meget blik for, om vi kan skabe noget synergi til anden byplanlægning, skabe nogle rekreative muligheder - noget multifunktionalitet i vores byrum, som gør at nogle af de områder, hvor vi vil forsinke regnvand, de kan bruges til regnvand, når det regner kraftigt og måske bruges til noget andet rekreativt, når ikke det regner.

Maria Maarbjerg: Hvis du går en tur ved Gentofterenden i Dyssegård, kan du se hvordan klimatilpasning og natur kan gå hånd i hånd. De fliser, der tidligere lå i bunden, er væk, så planter og smådyr har fået bedre levevilkår. Vilde blomster lyser op langs bredderne og børn med fiskenet fanger både haletudser og salamandre.

Hvis du vil hjælpe både klimatilpasning og biodiversitet på vej hjemme hos dig selv er sagen klar: Færre fliser - flere træer og vilde planter.

Du har lyttet til tredje afsnit af Gentofte Kommunes podcast Klimakrisen set fra Gentofte.

I næste afsnit skal det handle om grøn fjernvarme, energioptimeringer og bæredygtighed i boligen, når vi møder arkitekt Kristine Virén fra Bolius og Maria Britt fra Gentofte Fjernvarme.

Podcasten er blevet til med hjælp fra LYDPOL, musikken var komponeret af Lil Lacy og Jim Molyneux. Mit navn er Maria Maarbjerg.